

ELS LLIBRES I LES COSES

IGNASI ARAGAY

La “il·lusió de llibertat”

Leonardo Sciascia: un clàssic italià i universal del segle XX. Novel·la negra, política, periodisme. Ara fa cent anys que va néixer. Un precedent sicilià de Vázquez Montalbán, però més directament posat en política. Consciència crítica del seu país, Sciascia era fill de miners i va començar com a mestre. Representava l'accés a la cultura i la denúncia de la corrupció del poder. D'això darrer va la seva novel·la *Todo modo*, del 1974, que ara recupera del catàleg Edicions 62 en traducció d'Assumpta Camps.

La corrupció està tenyida, en aquest cas, de frívola sofisticació intel·lectual i religiosa. El coprotagonista del relat és el totpoderós i ambigu capellà don Gaetano, que ha convertit una antiga ermita en un presumptuós i asèptic hotel de luxe, on un cop a l'any hi reuneix un grup selecte d'homes (empresaris, ministres, banquers, prelat...) per fer-hi exercicis espirituals. A alguns els permet assistir-hi acompanyats de les seves

VIQUIPÈDIA

amants. El narrador és un pintor d'èxit que va a parar a l'indret per atzar i que, encuriós, decideix quedar-s'hi, amb permís, esclar, de don Gaetano. La curiositat del pintor és la de Sciascia: un *outsider* que aconsegueix penetrar als passadissos secrets del poder, un observador privilegiat que veu com es mouen els fils però que l'únic que pot fer és descriure el naufragi col·lectiu.

'TODO MODO', DE LEONARDO SCIASCIA, MIRALL DE CORRUPCIÓ I PREPOTÈNCIA INTEL·LECTUAL

El microcosmos de *Todo modo* és una metàfora de la Itàlia dels anys 70, dominada per una Democràcia Cristiana mundana embrollada amb la màfia. La criminalitat i la corrupció estan enquistades al cor del sistema. El progrés econòmic i el luxe, embol-

callats pel mantell d'una atractiva pàtina cultural, tot ho cobreixen. El mateix pintor, encara que no ho vulgui, forma part d'aquesta realitat subtil i perversa. Sciascia també es devia sentir atrapat, com una veu dissident tolerada i inofensiva. L'elit, magnànim i al capdavant impune, l'havia xuclat. Sciascia i el pintor com a víctimes de la seva “il·lusió de llibertat”. Potser, mig segle després, les coses, ni a Itàlia ni arreu, no han canviat tant.

“Si no el destorbo –vaig insistir per fer-li veure que precisament volia destorbar-lo...”. Així és l'entrada en escena del pintor. En efecte, destorba, però poc. A l'ermita-hotel, don Gaetano deixa fer al seu hoste inesperat. La seva presència aporta pedigrí i divertiment intel·lectual al capellà, però no impedeix els assassinats. Els diàlegs entre l'el·líptic i jesuític capó espiritual (“*Todo modo para buscar la voluntad divina*”, aquesta és la citació dels exercicis de Sant Ignasi que dona peu al títol) i el reconegut però in-nominat pintor converteixen aquesta novel·la negra també en una hàbil i irònica esgrima d'idees.

En els seus diàlegs, el llüiment és per a don Gaetano, que rep així el rival dialèctic: “Les dues grans impostures del nostre temps: l'arquitectura i la sociologia... Espero que vostè no sigui ni arquitecte ni sociòleg ni metge”. I tot seguit, la confessió del seu complex de superioritat: “Miro massa la televisió [...] Ho confesso, la contemplació de la imbecilitat és el meu vici, el meu pecat”. Quan ja es tenen més apamats, el capellà, vestit de negre i amb ulleres negres demoníiques, li etziba: “El motiu per què us dieu laics no és sinó el capgirament d'un excés de respecte per l'Església”. Una Església, la del poder, que don Gaetano retrata sense pudor: “Els bons capellans són els dolents. La supervivència, i, més i tot que la supervivència, el triomf de l'Església al llarg dels segles, es deu més als capellans dolents que als bons. És darrere la imatge de la imperfecció que pot viure la idea de la perfecció”.

Funesta idea, la de qualsevol perfecció. Fantàstic Sciascia, el de la impotència crítica. ♦♦

“¿En tens per (a) molt?” i “No n'hi ha per (a) tant!”

serveix per evitar ambigüitats. Per això feia *per* davant d'infinitiu i també davant d'adverbi i de conjunció, però la GIEC ho admet en el primer cas i no en el segon. Per als registres formals, admet “No serveix per escriure” tot i no admetre “No serveix per res”. En canvi, no admet “Ho vull per demà / per abans de Reis / per quan comenci l'escola”. En aquests tres casos, tot i que fer sempre *per* no crea ambigüitats, només admet *per a*. L'esperit de la GIEC en aquest punt no combrega amb Coromines-Solà.

POSATS A RESPECTAR COROMINES-SOLÀ, ¿NO HAURIA SIGUT MÉS FÀCIL RESPECTAR-LOS DEL TOT?

Per acabar-ho d'adobar, fins i tot això últim ho fa a mitges. Davant d'alguns adverbis que expressen destinació només accepta *per a*: “Hem fet una edició per a aquí”. Davant d'alguns altres, en canvi, accepta *per* i *per a*: “No n'hi ha per (a) tant” o “No dono per (a) gaire més”. La GIEC ho justifica afirmant que són dues “construccions lexicalitzades”. Però ¿on s'acaba aquesta lexicalització? ¿La podem estendre, o no, a “¿En tens per (a) molt?” –una frase habitual a la porta dels lavabos però que també surt a la Bíblia (1 Sa 1,14)– o a “N'hi ha per a això i per (a) molt més”? ¿On s'acaben les excepcions? Posats a respectar l'esperit Coromines-Solà, ¿no hauria sigut més fàcil respectar-lo del tot i estendre a adverbis i conjuncions el criteri d'admetre sempre *per*? ¿No ens faria més fàcil la vida a tots? ♦♦

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIÓ

[1] **Tàndem**
MARIA BARBAL
Destino
176 pàgines i 18,90 € 2/21

[2] **Esclaus del desig**
DONNA LEON
Edicions 62
334 pàgines i 19 € 1/2

[3] **El vincle més fort**
KENT HARUF
Edicions del Periscopi
296 pàgines i 18,90 € -/1

[4] **Napalm al cor**
POL GUASCH
Anagrama
240 pàgines i 18,90 € 5/12

[5] **La dona de la seva vida**
XAVIER BOSCH
Columna
512 pàgines i 21,90 € 4/13

NO-FICCIÓ

[1] **Entre el dolor i l'esperança**
JORDI PUJOL / Proa
356 pàgines i 20,50 € 1/2

[2] **Les hores greus**
QUIM TORRA
Símbol editors
310 pàgines i 23 € -/13

[3] **El dia que vaig marxar**
ALBERT OM
Univers
190 pàgines i 18,50 € 2/10

[4] **Sense por**
RAFAEL SANTANDREU
Rosa dels vents
304 pàgines i 18,90 € -/1

[5] **Intrigues i poder al Vaticà**
VICENÇ LOZANO / Pòrtic
464 pàgines i 19,50 € 4/17

CASTELLÀ

FICCIÓ

[1] **Sira**
MARÍA DUEÑAS
Planeta
642 pàgines i 22,90 € 1/9

[2] **La hermana perdida**
LUCINDA RILEY
Plaza & Janés
628 pàgines i 20,80 € -/1

[3] **En plena noche**
MIKEL SANTIAGO
Ediciones B
672 pàgines i 21,90 € 3/2

[4] **Esclavos del deseo**
DONNA LEON
Seix Barral
334 pàgines i 19 € 7/2

[5] **Advertencia razonable**
MICHAEL CONNELLY
Alianza
388 pàgines i 18,50 € 10/3

NO-FICCIÓ

[1] **El humor de mi vida**
PAZ PADILLA
Harper Collins
272 pàgines i 18,90 € 1/11

[2] **Sin miedo**
RAFAEL SANTANDREU
Grijalbo
290 pàgines i 17,95 € -/1

[3] **El infinito en un junco**
IRENE VALLEJO
Siruela
452 pàgines i 23,95 € 2/79

[4] **Contra la España vacía**
SERGIO DEL MOLINO
Alfaguara
266 pàgines i 17,95 € 6/2

[5] **Lo que está en juego**
PHILIPP BLOM
Anagrama
150 pàgines i 17,95 € -/5

Rànquing setmanal del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat

UN TAST DE CATALÀ

ALBERT PLA NUALART

Una de les “qüestions controvertides” –tal com les anomenava el cada dia més enyorat Joan Solà– en què la GIEC defuig la seva responsabilitat normativa és en l'ús de *per* i *per a*. Per mirar de fer content a tothom deixa la norma en un estat gasós massa proper al camp qui pugui. 1) Vol respectar Fabra –o, més ben dit, la tradició fabriana (que no sempre és el mateix)–. 2) Vol respectar els dialectes que distingeixen oralment *per* i *per a*. 3) Vol respectar la norma Coromines-Solà allà on més forat havia fet (i més facilitava la vida als que només diem *per*, és a dir, a la majoria dels catalanoparlants).

Però a 3) fa excepcions, i les excepcions creen problemes. L'esperit Coromines-Solà era molt simple: fer *per* quan distingir *per* i *per a* no